

В.І. КЛИМЕНКО (Запоріжжя)

ПІДГОТОВКА ЛІКАРЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ “ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА – СІМЕЙНА МЕДИЦИНА” НА КАФЕДРАХ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ’Я МЕДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ III–IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Запорізький державний медичний університет

У статті розглядаються питання щодо організації та проведення навчального процесу з навчальних дисциплін “Соціальна медицина та організація охорони здоров’я”, “Соціальна медицина, організація та економіка охорони здоров’я” на IV–VI курсах згідно типових програм додипломного етапу навчання та необхідність вивчення даних тем лікарями-інтернами за фахом “Загальна практика – сімейна медицина”.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: освіта, первинна медико-санітарна допомога, лікар загальної практики – сімейної медицини, організація охорони здоров’я.

Державна політика України у сфері охорони здоров’я спрямована на поліпшення стану здоров’я та якості життя населення, збереження генофонду українського народу. Ще в 1978 р. (Декларація ВООЗ, Алма-Ата) було визнано значення первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД). Після цього більшість країн Європейського регіону зміцнили ПМСД за рахунок надання загальної практики – сімейній медицині (ЗП/СМ) статусу головної медичної спеціальності, представники якої відповідають за надання медичної допомоги при першому контакті з пацієнтом та подальше спостереження за хворими, а також за зміцнення здоров’я та профілактику захворювань. У зв’язку зі зменшенням ролі, авторитету та престижу лікарів первинної ланки, втратою комплексності та наступності при наданні медичної допомоги, зниженням ефективності профілактичної та майже відсутністю диспансерної роботи серед населення була розроблена державна політика щодо реформування охорони здоров’я України.

ПМСД на засадах сімейної медицини почала широкий розвиток в Україні у 2000 р., після прийняття постанови Кабінету Міністрів України №989 від 20 червня 2000 р. “Про комплексні заходи щодо впровадження сімейної медицини в систему охорони здоров’я”. МОЗ України почало розробляти нормативно-правову базу для переходу роботи ПМСД на засади сімейної медицини, але з різних причин цей процес був занадто повільним. Потім, як відомо, було проведено оцінку впливу системи охорони здоров’я України на стан здоров’я населення та науково обґрунтовано потребу у реформуванні загальної системи охоро-

ни здоров’я держави [1]. Основною метою реформи задекларовано доступність та якість медичної допомоги, особливо на рівні ПМСД [2;3].

Все вищезазначене збільшує актуальність введення тем практичних занять та лекцій для студентів IV–VI курсів, а також лікарів-інтернів за спеціальністю “Загальна практика – сімейна медицина” на кафедрах соціальної медицини та охорони здоров’я медичних факультетів вищих закладів освіти III–IV рівнів акредитації [4;5].

Мета роботи – аналіз типових програм з навчальних дисциплін «Соціальна медицина та організація охорони здоров’я» та «Соціальна медицина, організація та економіка охорони здоров’я», що викладаються на профільних кафедрах студентам IV–VI курсів медичних факультетів за спеціальностями «Лікувальна справа» та «Педіатрія» вищих закладів освіти III–IV рівнів акредитації.

Результати дослідження та їх обговорення. Протягом останніх 4-х років студенти медичних факультетів вищих закладів освіти III–IV рівнів акредитації навчаються за новими типовими програмами (після переходу на Болонську систему навчання), в яких нарешті виділено як лекційні години, так і години для практичних занять з тематики організації роботи лікаря ЗП/СМ. У програмі з навчальної дисципліни «Соціальна медицина та організація охорони здоров’я», яка вивчається студентами протягом 2-х семестрів (IV–V курси) та налічує разом 135 годин (30 – лекції, 50 – практичні заняття, 55 – самостійна робота), в змістовому модулі 4 «Організація лікувально-профілактичної допомоги міському та сільському населенню» роботі лікаря ЗП/СМ присвячено 2 години лекції, 2,5 години – практичне заняття та 3 години самостійної роботи, що ра-

зом складає 7,5 години, або 5,6% від загальних годин з дисципліни. Аналогічна ситуація і з годинами при вивченні навчальної дисципліни «Соціальна медицина, організація та економіка охорони здоров'я», що викладається на профільних кафедрах студентам VI курсів медичних факультетів вищих закладів освіти III–IV рівнів акредитації), де змісту роботи лікаря ЗП/СМ відведено 3 години практичних занять та 1 годину самостійної підготовки, питома вага цих годин разом складає 5,9% від усіх годин навчальної дисципліни.

Таким чином, провівши аналіз існуючих типових програм, можна зробити висновок, що, враховуючи перебудову системи організації медичної допомоги в державі, наразі недостатньо годин, відведених на вивчення даної тематики. Незважаючи на те, що сьогодні як лікарі ЗП/СМ, так і організатори охорони здоров'я досить часто піднімають питання про перегляд освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) і освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки фахівців за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина», перелік облікових, звітних та обліково-звітних документів, які повинен вміти використовувати в своїй практиці лікар ЗП/СМ, залишиться незмінним, а можливо, їх перелік і збільшиться залежно від перегляду компетенції даного фахівця.

Ще гірше становище із забезпеченням навчального процесу лікарів ЗП/СМ на післядипломному етапі під час проходження інтернатури. В Україні проведено значну організаційну, науково-методичну, педагогічну та практичну роботу щодо реформування ПМСД за принципами ЗП/СМ. У зв'язку з цим виникає необхідність поглибленого вивчення нормативно-правової бази організації медичної допомоги населенню, яка доповнюється та змінюється майже щоденно, але програмами не передбачено жодної лекції стосовно даних питань і навіть не відведено годин для навчання на кафедрах організації охорони здоров'я та соціальної медицини, а сьогодні більшість випускників отримують розподіл як лікарі ЗП/СМ.

Все це потребує перегляду деяких положень щодо викладання студентам навчальної дисципліни «Соціальна медицина та організація охорони здоров'я» та вдосконалення дворічної програми навчання лікарів-інтернів за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина», а головною метою повинно стати удосконалення форм

та методів їх підготовки як майбутніх лікарів-організаторів охорони здоров'я, які можуть працювати в сільській лікарській амбулаторії, виконуючи обов'язки не тільки лікаря ЗП/СМ, але й головного лікаря. Саме вивченню законодавчої та нормативно-правової бази щодо організації ПМСД на засадах ЗП/СМ в Україні, змісту роботи лікаря ЗП/СМ та організації функціонування закладів (підрозділів) ЗП/СМ, видів поза-лікарняних форм надання медичної допомоги населенню та змісту їхньої роботи, особливостей заповнення облікової та звітної документації щодо діяльності закладів ПМСД повинна приділятися велика увага під час навчання в інтернатурі. Лікар-інтерн вже є мотивованим учнем, який знає про необхідність отримання знань з питань організації та управління охороною здоров'я. Ми, в свою чергу, у медичних вузах сьогодні навчаємо студентів лікувати, діагностувати, попереджувати хвороби, але не управляти цими процесами, що суперечить умовам ринкових відносин у системі охорони здоров'я.

Сімейний лікар – це не тільки лікар, але і менеджер сім'ї з питань здоров'я, а будь-який процес, пов'язаний із здоров'ям людини, вимагає індивідуального підходу та ретельного управління. Тому він повинен добре знати основні організаційні принципи вітчизняної та закордонної системи охорони здоров'я, володіти питаннями управління та керівництвом колективом медичних працівників. В основі роботи лікаря ЗП/СМ лежить профілактична робота, якій останнім часом приділяється недостатньо уваги.

Таким чином, виникла потреба перегляду годин типових навчальних програм з вищезазначених дисциплін з урахуванням змін, які відбуваються в державі, а також доцільно ввести години для вивчення питань організації та управління охороною здоров'я для лікарів-інтернів за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина», яким вони повинні навчатися на профільних кафедрах.

Висновки

1. Показано, що кількість годин за навчальними типовими програмами, відведеними для вивчення організації та змісту роботи лікаря загальної практики-сімейної медицини, недостатньо.

2. Доцільно ввести змістовий модуль з питань організації, змісту роботи та вивчення нормативно-правової бази під час проходження інтернатури за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина».

Список літератури

1. Др. Амалия Розенцвейг Маркус Значение первичной медицины для системы здравоохранения и здоровья нации / Др. Амалия Розенцвейг Маркус, др. Ян Пресс // Україна. Здоров'я нації. – 2011. – № 4 (20). – С. 66–72.
2. Петряєва О. Б. Реформування системи охорони здоров'я у великому промисловому регіоні: проблеми та ризики / О. Б. Петряєва // Україна. Здоров'я нації. – 2012. – № 2–3 (22–23). – С. 32–36.
3. Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Києві : Закон України від 07.07.2011 № 3612-VI [Електронний ресурс] // ВВР. – 2012. – № 12–13. – С. 81. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%203612-vi>. – Назва з екрану.

4. *Соціальна медицина та організація охорони здоров'я* (програма для студентів медичних факультетів вищих закладів освіти III–IV рівнів акредитації). – К., 2008. – 38 с.
5. *Соціальна медицина, організація та економіка охорони здоров'я* (програма для студентів медичних факультетів вищих закладів освіти III–IV рівнів акредитації). – К., 2009. – 31 с.

ПОДГОТОВКА ВРАЧА ПО СПЕЦИАЛЬНОСТІ «ОБЩАЯ ПРАКТИКА – СЕМЕЙНАЯ МЕДИЦИНА» НА КАФЕДРАХ СОЦИАЛЬНОЙ МЕДИЦИНЫ И ОРГАНИЗАЦИИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ МЕДИЦИНСКИХ ФАКУЛЬТЕТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ III–IV УРОВНЕЙ АККРЕДИТАЦИИ

В.И. Клименко (Запорожье)

В статье рассмотрены вопросы организации и проведения учебного процесса по учебным дисциплинам «Социальная медицина и организация здравоохранения», «Социальная медицина, организация и экономика здравоохранения» на IV–VI курсах согласно типовым программам додипломного этапа обучения и необходимость изучения данных тем врачами-интернами по специальности «Общая практика – семейная медицина».

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: образование, первичная медико-санитарная помощь, врач общей практики – семейной медицины, организация здравоохранения.

TRAINING OF THE DOCTOR BY SPECIALTY “GENERAL PRACTICE/FAMILY MEDICINE” ON THE DEPARTMENTS OF “SOCIAL MEDICINE AND ORGANIZATION OF HEALTH CARE” ON MEDICAL FACULTIES IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION OF III-IV LEVELS OF ACCREDITATIONS

V.I. Klimenko (Zaporizhzhya)

In this article are considered questions according with organization and conducting of studying process of discipline “Social medicine, organization and economic of health care” on V–VI courses of medical faculty and doctors-interns by specialty “General practice / family medicine”.

KEY WORDS: education, primary medical care, doctor of general practice/family medicine, organization of health care.

Рукопис надійшов до редакції 22.11.2012 р.
Рецензент: д.мед.н. Л.Ф. Матюха